

Előfizetési feltételek

helyben hához hordva vagy vidékre postán küldve:

Egész évre . . . . . 6 frt — kr.
Fél évre . . . . . 3 frt — kr.
Nagyedvre . . . . . 1 frt 50 kr.

Hirdetések díja:

□ centiméterenként 3 kr. Kereskedők és gyárosok külön árkedvezményben részesülnek.

Bélyegdíj 30 krajczár.

Nyílt tér sora 20 kr.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Szerkesztőség

kiadóhivatal:

Nagyenyedi

Könyvnyomda és Papír-
árugyár részvénytársaság

Főter 38. szám alatt,

hova úgy a lap szellemi részét illető közlemények, mint az előfizetések és hirdetések bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adatkak vissza.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Szünet előtt.

(M. P.) A törvényhozás munkarendjéből azt olvassuk ki, hogy a nyári szünet nem lehet messze. A fogyasztási adók kezelésére vonatkozó javaslatokon kívül érdemlegesebb tárgya alig lesz, s mire a mezei munka legkomolyabb részének ideje bekövetkezik, már a honatyák is otthon lehetnek, hogy a közügyek után magánügyeiket is intézhessék s a munkásmozgalmak itt-ott főmunkáit izgalmainak végleges elsimitását elősegítsék.

A holt szezon bizonyos tekintetben oly határpont a politikában, mint az új év a rendes életben. Innen szoktunk visszatekinteni a multa s bepillantani a politikai mérlegek föllállítására.

És mi annál kevésbé térünk ki ez alkalom elől, mert a szabadelvűpárt és a kormány mérlege csak a legkedvezőbb lehet s minden tekintetben megfelel annak a fokozott bizalomnak, amelylyel az ország közvéleménye megajándékozta. Igaz, hogy az országgyűlés megfogytakozott ellenzéki pártjai más indokokban keresik a pártok arányainak lényeges megváltozását, de a törvényhozás eddigi tartama alatt számtalan alkalommal tapasztalhattuk, hogy fölfogásukat sem fent, sem alant nem osztják s a szabadelvűpárt és a kormány páratlan megerősödését nem mesterséges, hanem természetes okokban találják.

Politikában legtermészetesebb okok: a sikerek. Ezek pedig a Bánffy szerencsés nyomaiban minden téren fokozatosan termettek, s leglényegesebb részüket még az ellenzéki pártpolitika is kénytelen volt elismerni. Értjük itt különösen azokat, amelyek a korona és a nemzet közötti bizalom megszilárdulására s a nemzeti- és szocialis mozgalmak megfélemezésére vonatkoznak. Mindenik bizonyos lidércnyomástól szabadította föl a nemzetet, s lényegesen hozzájárult a politikai levegő megtisztításához.

S az így megtermékenyített légkörben folytattuk az alkotó belpolitikát, amely a törvényhozás részéről igazságügyi, de különösen közgazdasági téren számottevő eredményeket mutat föl, amik annyival inkább méltánylandók, mert az ellenzéki pártok megfeszített erővel dolgoztak azon, hogy az időt elpocsékolják s a törvényhozás munkáját meddőbbé tegyék, hogy aztán tulkerülve, ezt is a kormány eilen fordítsák és aknázzák ki. Ki ne emlékeznék azokra a lapos budget-vitákra, amelyek évről-évre következetesen visszakerülnek, hogy

közéletünket megfeküdjék s arra az üres obstrukcióna, amely az utóbbi év alatt két ízben is leplezni akarta az ellenzéki pártok programtalanságát, s minden pozitív akcióna való képtelenségét? Ekkor tűnt ki leginkább, hogy az ellenzék mily távol jár az általános hangulattól, s a kormány és pártunk mennyivel szilárdabb alapot vertek a közvéleményben. Ennek hatása alatt nemcsak az obstrukció volt kénytelen meghátrálni, hanem a bizalomban alólról is megerősödött kormányának sikerült a gazdasági provizorium megalkotásában egy előre állított nehéz kérdés ideiglenes megoldását olyképp keresztülvinni, hogy a közvélemény részéről a legnagyobb bizalom jellel tekinthető. Ennél itt-ott megkoczkáztat az önálló vámtérlet érdekében. Tehát mind künn az országban az általános választásoknál, — mind benn a parlamentben a leguehezebb kérdéseknél a kormányt segítette győzelemre a közvélemény és a párt.

És ebben nincs semmi meglepő, főleg ha a pártviszonyokat tekintjük. A szélső ellenzéknek van egy távolabbi jövőre szóló programja, de nincs a fokozatos haladáshoz, a belpolitika aktuális vezetéséhez szükséges egysége, megállapodása, tervezete. A nemzeti párt lábai alól pedig hiányzik egyáltalában minden alap, mert az események megmutatták, hogy a kiegyezés nemzeti irányu beltartalommal való fölruházása a vezető pártnak s az ebből alakuló kormányoknak annyira gondját képezi, hogy ezeknek minden ily célú alkotásában maga a nemzeti párt is saját terveit ismeri föl, sőt a kormányt azok kisajátításával vádolja, holott azok nem egyebek a kormány egy-egy programponájának megvalósításánál. A néppárt pedig ugy keletkezésében, mint összeköttetéseiben és irányában olyan, hogy a szabadelvűség s a nemzeti érdek szempontjából kívánatosabb, hogy ne is létezzenek.

S míg a tulsó oldalon e viszonyokat tapasztaljuk, addig másfelől mindinkább meggyőződünk arról, hogy az ellenzék által kezdetben annyira lenézett Bánffy szerencsés keze a leguehezebb kérdések szövevényeit sikeresen oldja meg, s a nemzet ez idő szerint e kor-

mánya és pártjára bízhatja legnagyobb megnyugvással sorsának intézését.

Annyival inkább, mert a közel jövő nagy feladatok elé állítja nemzetünket. Ez állítás igazolása végett elég az Ausztriával való gazdasági kiegyezés rendezésére s a közigazgatás reformjának megoldására mutatnunk.

A kiegyezés nem pusztán gazdasági kérdés, hanem igen lényeges magasabb rendű politikai tekintetekkel kapcsolatos. Mint ilyen, föltette áll a pártpolitikának, s mely államférfiui belátást s átgondolt, higgadt megfontolást igényel. Minden tekintetben sajnálatos következményekre vezethető, ha az egyoldalú és felelősség nélkül való párharcok sodrába engednők elmerülni.

A közigazgatás reformját pedig egy nagyon megérett kérdésnek tartjuk, amelynek szerencsés megoldása döntő hatással lesz a magyar állam konszolidációjára s a nemzeti irány megerősödésére. Szükségét léptenyomon érezzük, s bekövetkezését már azok közül is nap nap után többen óhajtják, akik eddig az ellenzéki agitációk hatása alatt állottak s olcsó jelszavak után indultak.

Az előzmények után bizton hisszük, hogy e két kérdéssel, a tömör és egységes szabadelvűpárt s az ennek háta mögött álló nagy közvélemény támogatása mellett, legsikeresebben a jelen kormány birkózhatik meg, mint amely eddigi működésével mind föl-, mind lefelé leginkább ki tudta vivni maga iránt a bizalmat.

A nyári szünet éppen jó alkalom lesz arra, hogy pártunk hívei e nézeteket a vidéken még jobban elterjesszék, s a törvényhozás kellően informált közvélemény keretében folytassa majd őszi nehéz működését.

Birodalmi tanács és kvóta.

Budapest, 1898. június 17.

Csattanós volt az a hatás, melylyel Ausztria egész allamgépézete az egész vonalon egyszerre csak megállt. Mint mikor a kazán szétrobban; egy nagy dörrenés és aztán mozdulatlanul áll a szegény halott óriás.

Még két nappal ezelőtt jókedvűen beszélünk a közgazdasági kiegyezés esélyeiről, a nyelvrendelet visszavonására is gondoltunk egy ideig s a két kvótaküldöttség, úgy látszott, egymás karjaiba borul, mert ki lett mondva a megváltó ige, konstatálták az előzekeynséget és lehetségesnek tartották a megegyezést. Ekkor

TÁRCZA.

Nem álmodom . . .

Nem álmodom soha többé
Szines, bohó álmodat —
Bávös álmodok csalfa fénye
Hiába is hívogat.

Csalóltam már annyiszor, hogy
Kímoldani sem tudom,
Álmám a való szárnyán
Magszegtek a féltun.

Mikor egy-egy szép álmomban
Hittem, biztam legkivált,
Virág helyett a zord való
Mindig tuskével kínált.

Nem álmodom soha többé,
Álmodtam már eleget —
S megtanultam, hogy az élet
Mosolyában fenyeget.

Pakots József.

A szobor-ember.

Irta: IJ. Szikszay F.

(Vége.)

II.

Évek multak el e bohém eljegyzési jelenet óta s én már feledni is kezdtem Mr. Napoleont, mert azóta sem ő, sem Benedette nem mutatkoztak közöttünk.

Nemrégiben azonban egy csudás véletlen összehozott velük.

Meuekülni akartam ugyanis a régi lakásomból Páris egy csöndesebb negyedébe, a hova nem hatol el a boulevardok ideges zaja, s találtam is végre a Luxembourg-kert közelében egy nyugodt ateliert, mely mindjárt megtetszett, mert virágoskertre nyitak az ablakai.

Mikor először léptem be a ház kapuján, nagy meglepetéseure a földszint egy ablakában Benedettát pillantottam meg. Halavány rózsaszín volt az arca és szebb, mint valaha.

— Hogy kerül ide, Madame? — kiáltottam rá, nagyban örvendezve a viszontlátásom.

— Én vagyok itt a házmesternő! — trillázott vissza az ablakból.

— Monsieur Napoleon tehát házmester lett . . .

— Dehogy, dehogy. Ő művész és most próbán van! Egy óra mulva megtudtam, hogy mifele művészet oltárán áldozik és próbálkozik Mr. Napoleon. Mr. Napoleon tudniillik hazaérkezett és feljött hozzám. Alig ismertem reá, mert bajuszt növesztett, — nagyon meg is öszült azóta.

Ő is örült a viszontlátásnak, de mintha csak erőltette volna a mosolygását, nyugtalannak és szomorúnak látszott.

— Csakhogy ismét látom, Monsieur Napoleon! Jól érzi magát?

— Jól, jól — felelte szórakozottan. — Aztán elmondta, hogy most már nem áll modellt senkinek.

— Tudja, mióta szegény barátom meghalt! (Meisso-

nirt értette.) Meg aztán nem akarom Benedettát sem magára hagyni.

— És mifele próbán volt most?

— Szobor-ember vagyok kérem egy Café concertben. Homme statue. Mondhatom, nagy sikereim vannak, a direktor jól fizet, sok tapsot is kapok. Nem érte, ugy-e, hogy mi az a homme statue? No, majd megmagyarázom. Mikor a függőnyt felhúzzák, én egy emelvényen állok, tiszta fehér az arcom meg a ruhám. Egészen olyan vagyok, mint egy márványszobor. De nem csak egy-két perczig állok, mint más ilyenféle művészek, hanem egy teljes óráig maradok a poseban mozdulatlanul. És ezt csak én tudom megtenni Párisban! Minden héten egy más szobrot mutatok be. Önnek is látni kell engem, nagyszerű dolgokat produkálok. Legközelebb a Mercier híres szobrát veszem elő, azt a francia katonát, aki előőrson van s a poroszokra céloz! Az lesz ám csak a nagyszerű! Nézze, itt van róla a másor.

Azzal kezembe nyomott egy sárga papirost, melyre feltűnő nagy betűkkel ez volt nyomtatva:

Reyam „l'homme statue“
aki egy óráig áll!

— Tehát magát Reyam-nak hívják? — kérdém tőle, — csakhogy megtudom végre az igazi nevét!

— Nem, kérem; köztünk legyen mondva, Mayer a nevem, de inkább megfordítva használom, így nem hangzik olyan németesen.

Csakhamar Benedettára fordítottam a beszélgetést és megkérdeztem, hogy boldog életet él-e a szép aszszonyuya?

egyedül az osztrák államgépezet, egyik főalkatrésze eltört és most ismét itt fekszik a béna óriás.

És minő feltűnéssel vezették be az új politikai tepszedést! Az osztrák kvótabizottság is gondoskodott a csattanós hatásról, mely arra indította a magyar minisztereket, hogy rögtön visszatérjenek Budapestre. Mikor minden a legjobb menetben volt, 39%-os kvóta követelésével állt elő az osztrák küldöttség, mire Lukács László pénzügyminiszter a faképnél hagyta őket, Bánffy meg olyanformán nyilatkozott, hogy az osztrák követelés még csak nem is diszkutálható. Magyar kormánytól ilyet várni annyi, mint Magyarországot érdekeinek elárulását várni tőle, s erre ebben a kabinetben minisztert, ebben az országgyűlési többségben képviselőt találni nem lehet. Ez volt az egyedül lehetséges válasz, melyet báró Bánffy és Lukács az osztrák küldöttség esztelen követelésére adhatott s mely a nevezett miniszterek elutazásában jutott kifejezésre. És ezzel a határozott felelettel báró Bánffy egy boszorkányomástól szabadította meg a nemzetet, mely ismét könnyebben lélekzik és látja, hogy érdekeit becsületesen és erőteljesen védik.

A csattanás második eleme a birodalmi tanács feloszlása volt, ami zárulás és anélkül történt, hogy gróf Thun felelt volna a gráci ügyben tett interpellációra. Ezt az intézkedést általánosan várták ugyan, de 24 órával később. Ujabb botránnyoktól félték s ezért történt az elnapolás bizonytalan időre, talán szeptemberre. De ez az intézkedés jogos, mert az elnapolt birodalmi tanács nem képes a nép előtt oly mélyen kompromittálni a parlamentarizmust, mint az ülésező tette.

És a nyelvrendeletes és nemzetiségi gyűlöletes osztrák tohuwobohu teljes illusztrációjához járult még egy csattanás, — a brünni Palacky-ünnep. A 100.000 lakossal bíró morva főváros a Palacky-ünnepre készült, mert ott a lakosok többsége, munkások és iparosok szlav érzelmeik és az uniót kívánják Csehországgal. A gyárosok, kereskedők és hivatalnokok németek. Az ünnepre a brünniek meghívták a prágai kihágások óta inkább hirhadt, mint híres prágai polgármestert, Podlipny urat, és zenével és zászlókkal eléje utaztak. A németek azonban megszállták az utat, záptojásokkal megdobálták a cseheket, egy jól sikerült macskazenevel megzavarták a cseh muzikusokat, vas fizekkel doboltak és a „Die Wacht am Rhein“-t énekeltek hozzá. Természetesen akcióba léptek a furkós botok is, bevett fejek és eltört végtagok emeltek az ünnep díszét, mignem a mentőtársaság vett szerető ápolásába óbarátot és ellenséget. A felizgatott csöcselék szintén nem engedte a maga jogát, a csehek bevették a németek ablakjait, amiért aztán a németek a csehek ablakjain regresszáltak magukat. Volt püfölés, rombolás, német és cseh lányok egymás hajába estek, a sebesüléseknek se szere, se száma nem volt, míg végre Podlipny polgármester ur gyanus csöndben elutazott.

Igy oldják meg Ausztriában a nyelvkérdést, — írja végül a „P. Corr.“ — és a legerősebb utések, melyek ezeknél a fejtegetéseknél nagy számmal fordulnak elő, mégis csak a közgazdasági kiegyezést érik, és bizony az összes erők legnagyobb megfeszítésére lesz szükség, hogy itt végre rendet lehessen csinálni.

— Boldog volnék, — sóhajtott — csak szeretne! — s erre nyomban megeredtek a könnyei.

— Csak nem lesz féltékeny, Mr. Napoleon? — szólottam hozzá bizalmasan hangon.

— Oh uram . . . ő még mindig abba a Rubensfeju festőbe szerelmes! és ez az, ami megmérgezi az életemet!

— Micsoda rémlátás az?

— Bár rémlátás lenne! De csak nemrég is a Luxembourg-parkban láttam őket együtt, ő persze azt mondta, hogy csak véletlenül találkoztak. Oh ez az asszony! Higgye meg, uram, sokszor, mikor mellettem alszik, szeretném megfojtani szó nélkül, sokszor meg eléje térdel s rimánkodva kérem: Szeress, szeress, Benedetta! Miatta már ki sem merek menni a házból, azért nem vagyok jó modellnek sem, hiszen folytonosan ő reá gondolok és azt mondják, állandóan savanyu az arckifejezésem!

III.

Reális impressziókat akartam gyűjteni egy komédiás-előből vett képhez és erre alkalmasnak gondoltam a szoboremer-színházat.

Egy nap bejelenttem a látogatásomat Mr. Napoleonnal. Oh ma nagyszerű előadás lesz! — mondotta ő. Csak tessék eljönni.

Messze tőlem, valahol az erődítmények sánczain tul, a Boulevard Ornan-on volt az a mulatójuk.

Nyakamba vettem hát Páris, s mire odaértem, már régan kigyultak a sárga gázlámpák s a város felett ott ebegett ama sokszor megénekelt sötét lilaszínű köd-

Tornaverseny és tornavizsgálat a Bethlen-főtanodában 1898. június 19-én.

A nagyenyedi Bethlen-főtanoda főgimnáziumának tornavizsgálója ma — vasárnap — délután 1/23 órakor lesz meg a főtanoda ujonan épített díszes tornacsarnokában. A vizsgálatra külön is felhívjuk városunk közönségének figyelmét, mert diákjaink a kolozsvári, váradai, dévai és budapesti tornaversenyeken mindig a legelső között voltak. A tanoda intézősége a testi nevelés szempontjából és emelése érdekében épp a közelmúltban új, díszes, maximális méretű tornacsarnokot építtetett és rendeztetett be mintaszertűleg; a 3000 m² méternél nagyobb területű nyári tornaterem pedig a legfokozottabb igényeket is kielégíti, sőt meglepi. Élvezetes látvány lesz tehát mindenestre, diákjainkat a modern testedzés gyakorlásában látni. A programot egész terjedelmében közöljük és még azt jegyezzük meg, hogy a vizsgálat csak kedvező idő esetében lesz megtartva.

1. 1/23 órakor az ifjuság gyülekezete az udvaron. Oszlopba felállás.
2. Felvonulás és oszlopban elvonulás a közönség előtt.
3. Szózat; énekliz az ifjuság.
4. Szabad gyakorlat I—VIII. o.
5. Katonai rendgyakorlatok.
6. Buzogánygyakorlat.
7. Szertornázás V., VI., VII. o. mintacsapat korlátton, nyújtón.
8. Versenyek: rudmészás I., II., V., VI. o., futás III., IV. o., magas és távolugrás V., VIII. o., magas rudugrás, sulydobás távolra.
9. Kötélhuzás: I. A., I. B., II. A. és II. B. között.
10. Játékok: Hátsó pár előre. Héja és kotló. Harmadikat elűzni. Nyolczas kótya.
11. Oszlopba felállás.
12. Hymnus; énekliz az ifjuság.
13. Oszlopban elvonulás a közönség előtt.

Vegyes hírek.

— **Kinevezés.** A budapesti kincstári jogügyigazgatóság Lázár Ottó fogalmazó gyakornokot segéd-fogalmazóvá nevezte ki.

— **Esküvő.** Pallos Rezső szabályi pénzügyi szemlése e hó 14-én vezette anyakönyvvezető elé Oláh Malviu kisasszonyt, Oláh András szép leányát, Nagy-Enyeden.

— **Közönségünk figyelmébe.** A kolozsvári m. kir. államvasuti üzletvezetőségnek folyó hó 15-ről 17403/98. sz. a. kelt hirdetménye értelmében ez uton is tudomására hozzuk a közönségnek, hogy a kocsárd-felvinczi vonalon fekvő Maros-Ujvár megálló helyen 1898. év június hó 15-től szeptember hó 15-ig terjedő fűrdőidény tartamára a budapest-praedeali vonalon közlekedő 501. és 502. sz. gyorsvonat-utások fel- vagy leszállása czéljából feltételeesen meg fog állani.

— **Tanképesítő vizsga.** A balázsfalvi gör. kath. tanítóképzőben f. 1898. évi június 14-én dr. Szabó Mihály kir. tanfelügyelő jelenlétében tartatott meg a

fátyol, mint egy nagy szemfedő. — Csipős októberi szél sivitott végig a járdákat szegélyező, félig tar platánok között.

Végre elértem egy barakszerű faépülethez, melynek homlokzatán színes transzparense volt felírva: „Concert des familles“ s alul nagy plakátokon a szoboremer képe díszlett.

Beléptem az ajtón s a terembe jutottam. Minden zugát megtöltötte már a közönség. Csupa külvárosi alakok, egymás mellett ült ott a sok munkás, mosonú meg gyümölcsáruló kofa, itt-ott egy-egy sipkás „voyo“ alak simult hölgyéhez. Szorgalmasan itták a festett vörös bort, a kiroch-et és az abszintet.

Éppen egy kövér énekesnő énekel s dalának hazafias refrainjeit együtt dalolta vele a közönség, kancsalokkal és poharokon verve ki az ütemet.

Felfedeztem Benedettát is, ott ült a közlemben az egyik padsor sarokhelyén s gondolatokba mérülve nézett maga elé.

Minden előadásra eljött ő is, — úgy akarta az ura. Sok mindenféle mutatvány és hihetetlen gixerekkel előadott szerelmi duok után „entre-acte“ s azután az est főeseménye következett: a „homme statue“.

A karmester végre megkopogtatta a kótartatót s a zenekar azonnal rázendített a Marseillaise-re. Leülni! Leülni! hangzott mindenfelől s a függöny fellebbent.

Egy szobor-alapzaton ott térdelt egy teljesen fehér francia gyalogos katona; a mozdulatlan előszobor egy fehérré lakkozott puskát tartott az arcához és szomorúan nézte maga elé, előre czélozott.

Volt valami szokatlanul érdekes ebben a mutatványban. Mikor szép asszonyok állanak szobrot és mutatják

tanképesítő vizsgálat. Vizsgára jelentkezett 43 tanítónövendék. Visszalépett 7. A magyar nyelvben való elégtelen előmenetel miatt elbukott 14. Sikeresen tette te a vizsgát 22.

— **Vizsgák.** A nagyenyedi városi leányiskola és állami polgári leányiskolában a kövizsgálatok e hó 15—18. napjain folytak le a sétatéri fedett táncz helyiségben. Az elemi leányiskolában a vizsgálatok e hó 15—16-án, az állami polgári leányiskolában pedig 17—18-án tartattak meg. Mindenik osztályban, dicséretére a tanítók és tanítónőknek, a legjobb eredményt mutatták fel leányaink; szép feleleteikkel a jelenlévő tanférfiakat és a nagy közönséget egészen meglepték. Szépen vizsgáztak az elemi osztályok növendékei, kiknek vezetői: Kövér János igazgató, Klimesné Balog Róza, Vajna Janka és Kövérné Barabás Erzsébet tanítónők, méltán érdemelnek dicséretet. Az állami polgári leányiskola tanítói karának működése már ismert közönségünk előtt. Felesleges tehát, hogy ujjolag is külön felemlítsük egyenként az egyes tanítónőket és tanítókat, mert nem csak mi városbeliek, de a közel vidék érdeklődő közönsége is jól tudja, hogy állami leányiskolánk tanári kara, Dömök Erzsébettel az élén, mind kiváló erőkből áll, és jogosan mondhatjuk, hogy leányiskolánk tanítás tekintetében mintaszerű. A vizsgálatokon jelen volt Kovács Gyula iskolaszéki elnök, Gáspár János gondnoksági elnök és dr. Szabó Mihály kir. tanfelügyelő, valamint több tanügybarát, a leányok szülői és jó ismerősei. A kezi munkák és rajzok is ez alkalomkor a leányiskola helyiségében voltak kitéve. Közönségünk részéről igen számosan nézték meg a szép és csinos munkákat, melyek első sorban is a vezető tanítónők, Fuzi Katinka, Kassalik Emilia érdemeit és fiom izlését, szakavatottságát és kitűnő munkavezetését dicsérik.

— **Áthelyezés.** Mint sajnálattal értesülünk, Dezső Miklós borászati és szőlőszeti felügyelőt a m. kir. földmívelésügyi miniszter hason minőségben Szabadkára helyezte át. Mint e megye egyik kedvelt és képzett szakközegének eltávozását a szőlőbirtokosok nagyon sajnálják; megtarthatása érdekében a hegyaljai birtokosság küldöttséget menesztett vármegyénk főispánjához, hogy ismert és hathatós pártfogásával akadályozza meg a szaktanárnak vármegyénkbeli való eltávozását. A küldöttség nevében Balogh Dezső birtokos kérte a főispánt kérelmek pártfogására, ki is a küldöttséget legszivesebben fogadva, kijelentette és megígérte, hogy Dezső Miklós felügyelőnek vármegyénkben leendő visszamaradása végett a lehető legmesszebb menő lépéseket megteszi.

— **Lawn-tennis-mulatság.** A nagyenyedi Lawn-tennis-társaság Enyed város ifjuságával együtt folyó hó 25-én (szombaton) este 6 órakor a sétatéri fedett táncz helyiségben fényesnek ígérkező nyári táncmulatságot rendez. A mulatság megtartása érdekében e hó 15-én a kaszinó helyiségében gyűlést tartott az ad hoc megalakult rendező bizottság és a következőkben állapodott meg: A város összes kerekpárosainak diszfelvonulása és a tennisező társaság tagjaiból egy ez alkalomra alakult kisebb társaság által eljátszott labda-

formás tagjaikat, az közönséges játék az érzékekkel s nagyon kevés köze van a művészethez. De ez a férfi, ez tökéletesen nyújtott. Az ingerességnek minden eleme nélkül hatni tudott az élet teljes eltitkolásával; ha a szobor azért hat, mert olyan, mint az élet, ez az élet azért hatott, mert teljesen olyan tudott lenni, mint a szobor. Az illúzió tökéletes volt és a mű-élvezethez kell-e vajjon egyéb?

Mindenki tapsolt, én magam legjobban, a kürtök harsogtak s pergett a dob.

Akaratlanul Benedetta felé néztem ékkor s láttam, hogy lassan elővett a kebléből egy levelet s azt olvasta szomorúan, merev tekintettel — hosszasan.

Ekkor óriási dörög reszkettette meg a bódé deszkafalait.

A szobor-ember elstűtötte puskáját! A kis Benedetta pedig találva rogyott le útból. Mindenki odarohant hozzá. Éppen az utolsó lihegte szegény, egy nagy vérfolt látszott a szíve táján. Két ember felemelte és vitték kifelé.

Én meg az elejtett papírost vettem fel a földről. Ez volt ráirva:

„Benedetta!“

„Tudod, hogy elnyertem a „Prix de Rome“-ot, tehát négy évre Rómába kell mennem; igen sajnálom, de nem láthatjuk egymást többé. Adieu! Leon.“

A fehér szoborembert két sergent vezette el aztán mellettem. Ők óvták a dühöngő nép ökleitől.

— Gyilkos!! Órült!! Csaló! Nem is állt egy óráig! Ilyen kiáltások hangzottak feleje! — — —

Ez a szobor-ember tragédiája, melyről ma egész Páris beszél.

játék előző
Dániel
Sándor
alelnökök
A mulatság

— **Állam-
gátlásán**
Ompolyicz
Girbó 6 u
orbáncz:
udvar, Be
Nagy-Eny
udvar, őss

— **Re-
gátlásán**
osztrák
hasznólan
szállító ke
nek ki, h
jön. El
szolgáló
mely, vi
pócsészek
személysz
alkalmáva

— **A
van meg
rozni, m
amerikai
végéig el
Igy olva
lusztrált
aktuális
mint kép
nek elők
lon tartja
sem lemm
is kevéss
hogy a
évre 6 fi
tatványsz
utca 14.**

Az

Sok el
állatnak.
mintegy
nek fel
Ilyenek
nak a li
ket szá
melyek
legtöbb
kulturáb
a gombá
között t
Ott, a
megpuffi
vörösödi
alakjába
sárgás
Szóval
előhalad
termés
hetánk

Vegy
delmese
vagy p
űszögbe
gálicz.
páczoln
a páczol
lépni
előtt.
nak a
szonual
20 del
jár, s 2
gyárból
gya ké
Soka
hagyjal
csávazá
Szabály
páczbar
készíts
pessége
desére
tani: l
a szalm
gyadon
gomba
csékély
űszög-
A ro
megvál
hogy

játék előzné meg. A rendező bizottság élén Zeyk Dániel főispán tiszteletbeli elnök, Felszeghy Sándor elnök, dr. Varró László és Lang Gyula alelnökök és Hollós István egyf. titkár állanak. A mulatságra ez uton is felhívjuk közönségünk figyelmét.

— **Állatgondozásügyi kimutatás.** Veszettség: Ompolyca 1 udvar. Rühkór: Oláh-Bogát 4 udvar, Oláh-Girbó 6 udvar, összesen 2 község 10 udvar. Sertés-orbáncz: Felső-Orbó 5 udvar. Sertésvesz: Alvincz 1 udvar, Berve, Gyulafehérvár 3 udvar. Kutfalva 1 udvar. Nagy-Enyed 1 udvar, Oláh-Dálya 5 udvar, Vizakna 2 udvar, összesen 7 község.

— **Rendelelet a tüdővész terjedésének megállítására.** A magyar kereskedelmi minisztérium az osztrák vasúti minisztérium ez irányú rendeletehöz hasonlóan intézkedik. A rendelet szerint a személyszállító kocsiokon figyelmeztető táblácskákat függesztenek ki, hogy a közönség a kocsi padolatára ne köpjön. El fogják rendelni, hogy a tüdővészesek számára szolgáló gyógyhelyekre közlekedő személyvonatokon mely, vízzel töltött, tölcseralaku, fedéllel ellátott köpöcsészék alkalmaztassanak és hogy a III-ad osztályú személyszállító kocsi padozatai a rendszeres tisztogatás alkalmával 5 százalékos karbol-olddal tisztogatassanak.

— **A spanyol-amerikai háború vége** oly távol van még a ködös jövőben, hogy azt előre meghatározni, mikor lesz, még körülbelül sem lehet, de az amerikai kormány már kiszámította, hogy ha az év végéig elhúzódik, éppen 600 millió dollárba fog kerülni. Így olvassuk ezt a „Képes Családi Lapok“ című illusztrált szépirodalmi hetilapban, mely mint minden aktuális dologról, erről a háborúról is úgy írásban mint képből és kimerítő ismertetést közöl, s melynek előkelő nevű író munkatársai oly magas színvonalon tartják a lapot, hogy nem szabadna egy családnak sem lenni, melynek asztaláról e lap hiányozna, annál is kevesebb, mert már előfizetési ára is lehetővé teszi, hogy a legszegényebb családok is megrendeljék. Egy évre 6 frt, felévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr. Mutatványszámot ingyen küld a kiadóhivatal V., Vadasztecsa 14. szám Budapesten.

Közgazdaság.

Az élősdű gombák által okozott betegségekről.

Sok ellensége van a növénynek is épen úgy, mint az állatnak. Legveszedelmesebbek ezek közül azok, amelyek mintegy maguktól támadva egyszerre rohamosan lépnek fel s igen sokszor az egész termést tönkre teszik. Ilyenek az üszög, rothadás, rozsda. Kevesebb kárt okoznak a liszt penész és a kotomgombák. Ezen betegségeket szabad szemmel nem látható gombák idézik elő, melyek keletkezésének illetve elszaporodásának okát legtöbb esetben az időjárási viszonyokban és a hanyag kultúrában kell keresnünk. Ki van mutatva, hogy ezek a gombák élőlények, melyek a reájuk kedvező viszonyok között táplálkoznak, s roppant gyorsan szaporodnak is.

Ott, ahol a gomba kiüti magát, a megtámadott rész megpuffad és elfeketedik, pl. az üszögnél, vagy megvörösödik, mint a rozsdaánál, vagy apró fekete bibircsók alakjában jelentkezik pl. a mályvarozsdánál, vagy sárgás penész mutat fel pl. a burgonya rothadásánál. Szóval a gomba fejlődésével lépést tart a betegség előhaladása, s a megtámadott növényi rész, tehát a termék elpusztulása. Mindenik betegség ellen védekezhetünk vagy ellenszerrel, vagy óvintézkedésekkel.

Vegyünk pl. az üszögöt. Ennek két neve van. Veszedelmesebb a kő-, zsirós- vagy büdös üszög. A szállongó vagy porüszög rendszeren kevesebb kárt okoz. Mindeme üszögbetegségek ellen biztos szer a kékkő vagyis rézgálic. Minden kalászos növényt elvetés előtt be kell páczolni; eddig főképp csak a búzánál fogantatosították a páczolást; ott, ahol azonban az árpában is fel szokott lépni az üszög, azt is páczolni, csávázni kell vetés előtt. Sokan vannak, akik kőst vagy meszet használnak a páczolásra, ez azonban távolról sincs annyi haszonnal, mint a kékgálic, amelyből egy hektoliterre 20 dekát számítottunk. Ez jelentékenyebb kiadással alig jár; s 20—30 kr-ba jön kilogrammja, ha azt direkt a gyárból rendeljük, pl. a budapesti „Hungaria“ műtrágya kénsv és vegyi ipar részvénytársaság gyárból.

Sokan abba a hibába esnek, hogy a páczban nem hagyják érni a magot, s ilyenkor fordul elő, hogy a csávázás dacára is mutatkozik vetésünkben üszög. Szabály szerint 12 óra hosszat kell a magvaknak a páczban feküdni. A jelzettnek azonban erősebbre ne készítsük a páczot, különben a mag elveszti csiraképességét. Ott, ahol üszög uralkodik, már ennek leküzdésére a következő eljárásokat czélzserű fogantatosítani: 1. czélzserű a tarlót felparzsolni; 2. cséplés után a szalmát szintén felégetni, nehogy az alommal a trágyadombra, onnan ismét a szántóföldre kerüljön a gomba csirája; 3. elegendő mélyen vessük a magot; csekélyen vetett növényzet inkább ki van téve az üszög-gomba betegségben.

A rozsda ellen vajmi keveset lehet tenni, legjobb a megváltoztatás. E tekintetben legalább azt tegyük meg, hogy valamelyik szomszáddal cseréljünk magot, ha

ugyanazé nem volt rozsda. Együttl rendezzük be az okszerű vetésváltást, nehogy kalászos kalászos után jöjjön. Tanácsos továbbá a rozsda szalmát szintén felégetni. Ujjában igen ajánlják a talajt mésszel, még inkább szuperfoszfáttal megerősíteni, mert ezáltal elősegítjük a növények erőteljesebb fejlődését és így ellenállhatóbbakká tesszük azokat a rozsda ellen is. Silány mag, erőtlén talaj, sok esőzés mind meg annyi rozsdat nevel. Arra törekedjünk tehát, hogy vetésünk erőteljes legyen, mert így kevesebb kárt tesz benne a rozsda is. Bizonyos, hogy minél erőteljesebb a gabona szára, annál kevesebb kárt tesz benne a rozsda. Ha már egyszer fellépett, semmit sem lehet ellene tenni. Ha tul buja a növény, idejében le kell legeltetni. Az ilyen vetésnél ugyanis az egyik hajtás beárnyékolja a másikat, a szár gyenge marad, s a levegő nem járhatja jól a megbokrosodott növény oldalhajtásait, a föld alatta nedvesen marad, s mindezen körülmények elősegítik a rozsdagomba tenyészését.

A harmadik betegség, melyről e helyen szólni kívánunk: a burgonyarothadás, mely burgonyavész név alatt is ismeretes. Száraz talajban kevésbé, nedves talajban azonban igen gyakran mutatkozik s óriási károkat okoz. A beteg gumó átmeteszve, fekete csikokat mutat, s csakhamar rothadásnak indulván, szerfelett bűzös szagot áraszt. A beteg gumó mindig átviszi a betegséget az új szaporulatra is. E betegséget is gomba okozza, melylyel szemben a következő eljárásokkal védekezhetünk: 1. ha csupán egészséges gumókat használunk vetésre; 2. ha a burgonyát csak a neki megfelelő szárazabb talajon termeljük; 3. ha istállótrágyát közvetlenül a burgonya alá nem alkalmazunk s szükség esetén inkább az ásványi eredetű szuperfoszfáthoz nyulunk; 4. ha a burgonyát évente 2—3-szor kékgálicz oldattal permetezzük. Ezek volnának azon leggyakoribb gomba-betegségek, melyek oly nagy károkat okoznak a gazdáknak.

Csarnok.

Egy békés hadjárat a havasba.

(Visszaemlékezés Alsófehérmegye tanító-egyesületének május 26-án Zalathnán tartott nagygyűlésére.)

(Vége.)

c) A közebed.

A nagyvendéglő ettermében 84 személynek volt csinosan felterítve. A közgyűlés tagjain kívül Zalathna intelligenciája is, élén a három derék lelkesessel, részt vett a közebeden. A kifogástalanul felszolgált izletes ebéd közben magyar szokás szerint megkezdődtek a toasztok. Nagy Lajos szeretett elnökünk dr. Wlassics Gyulára, békésen hódító hadseregünk zseniális hadgy-miniszterére, dr. Szabó tanfelügyelő az elnökre, mint a hadsereg derék fővezére, Csiki. r. k. esperes a tanfelügyelőre mint a hadsereg főkommandásura üritette poharát. Dr. Szabó igen elmés felköszöntőjében, eltérve a régi sablontól, — pénz, pénz, pénz — ő is három dolgot tart szükségesnek a mi háborunkhoz: a harczeret, fővezér és lelkes sereg, sőt egy negyedik szükséges tényezőt is talált, aki a harcosokat bátorítsa, a laukadókat buzdítsa, a sebesülteket vigasztalja: éltette a lelkeseket.

A görög kath. esperes pedig a nemzeti hadsereget, a tanítókat éltette, igen szép magyarsággal és szónoki lendülettel méltatva a tanítók fáradozását. Spaller köipariskolai tanító a nőket, mint akik nélkül nincs fővezér, nincs hadsereg, éltette. Dr. Szabó Sebestyén Sándor derék alelnökünkre köszöntötte poharát, mert fél a csuf szájtól. Nagy derűtlenség közt eljenzünk meg Sándor barátunkat, ki sorra járva az asztalokat, egész szépségében bemutatva magát. Sebestyén Zalathna intelligenciáját éltette; kik nemcsak a tanítók komoly foglalkozásában, hanem lakomájukban is részt vettek s ezáltal egyesületünket megtisztelve, örök hálára kötelezték.

Szabó Gyula a tanfelügyelő hadi tudományán fellelkesülve, a háború folytatásához egy ötödik kelleket talált fel: Klot, aki a háború eseményeit feljegyzi. Éltette az ő szokott humorával Székely Bélát, mint az egyesület legerősebb főjegyzőjét.

Végül ugyancsak Szabó Gyula éltette a köipariskola derék tanári karát, kik kétős munkát végeznek, midőn a kövek faragása mellett a lelkeket is csiszolják. Bizony, nem tudom, melyik a nehezebb munka: a követ faragni, vagy a lelket csiszolni.

Köze-köze a zalathnai dalárda énekelt ügyesen és lelkesen, mely élvezetért fogadják itt is hálás köszönetünket. Hanem referendám nem felelt meg a történelmi hűségnek, ha elhallgatnám ama hallatlan és páratlan esetet, mely még nem történt, amióta csak tanító és gyűlések voltak, t. i., hogy a bor nem csak ebéd után, de még este is az asztalon maradt.

Ez valóban unikum, de ne tessenek azt hiúni, hogy a czinkotai kántorok utódai kivesztek, vagy hogy az erkölcsök oly tulságosan megjavultak, oh nem! ... csak a bor rosszult meg.

Ebéd után lementünk megtekinteni Zalathna nevezetességeit (egyét már említettem: a zalathnai litert). Először a köipariskolát látogattuk meg, hol a derék tanári kar kalauzálása mellett meg győztünk eleget bámulni és gyönyörködni ezen ifju intézet óriási haladásán. Hanem hát oly jeles kezekben is van az intézet, hogy nemzeti misszióját nincs miért féltünk.

Innen két csoportra osztva, az ércvolasztót, szénkéne-gyárt néztük meg egy mérnök és egy felügyelő vezetése és szíves magyarázata mellett. A látottakért szíves köszönetet mondva derék kalauzunknak, ki-ki szállására sietett kipiheenni a nap fáradoalmait.

d) A visszavonulás.

Reggel 7 órakor megköszönve háziasszonyainknak a szíves vendéglátást, házigazdáink kíséretében mentünk ki a zalathnai állomásra. Derék kollégáink és Kovács Iguácz fáradhatatlan kvártélymesterünk is kikísértek. Itt még egyszer megköszönve házigazdáinknak a szíves vendéglátást, nagy eljenzések között ültünk fel a vicinálisra, vive magunkkal kedves emlékeket. Oelberg bánya-nagy ugy bucsuzott tőlünk, ahogy csak kedves vendégektől szokás: „a viszontlátásig.“

Nagyon vigan és jó kedélyvel indultunk utnak és bátorosan is, mert a szakasz csendőr ismét velünk jött Gyulafehérvárig mint erős fedezet. Utközben Szabó Gyula jeles geologusunk magyarázta mély alaposággal kollégáinknak a sziklák geologiai alakulásait a vulkanikus és neptunikus befolyások következtében. Pl. egy szántó-föld közepéből emelkedik ki egy óriás kőbolya. Kérdi egyik kollégája:

— Vajjon hogy maradt ott az a szikla a szántó-föld közepén?

— Ez, kérem, vulkanikus és neptunikus alakulás. Tetszik tudni, Vulkanus — tanulta a mithológiából — a föld belsejében egy kalapáccsal vergette felfelé; a víz meg évszázadokon át a földet mosta róla le, s így kün maradt, mint a tavasi hóolvadáskor bizonyos tárgyak kün maradnak a hóból.

Metesd közelében egy élére állított sziklaréteget tört át az Ompoly. Ezt a szép képződményt meg emigy magyarázta a mi jeles geologusunk:

— Ez, kérem, uraim, sem nem vulkanikus, sem nem neptunikus képződmény. Ez egészen mechanikus uton jött létre. Tetszik látni, ott foly alatta a patak, emitt van jobbfelől a folytatása; mikor az óriások itt laktak, azzal zárták el a patakot, ha örölni akartak. Ime, itt a malom is.

Metesden sokat áll a vonat, mert vizet veszen. A társaság nagy része leszállott a néhány lépésre fekvő besülyedt templomromot megnézni. Néhányan a kocskiban maradtunk. Itt Lukács kollégám szalasztotta meg az egész társaságot, t. i. elé ment a géphez, megkérte a gépészt, hogy füttyintsen egyet. Lett erre aztán futás, noha még azután uyez perczet állottunk.

Gyulafehérvárt megebédeltünk, már t. i. akik kaphattak, de bizony a legtöbbben nem kaptak (egy éhezett tanítóseréget nem is könnyű megtraktálni). Itt semmi egyéb nem történt, mint hogy egyik tanítónó bedobott 20 fillért az automata gépbe kölni vizért. A pajzán automata sem kölni vizet, sem a 20 fillért nem akarta kiadni. Midőn nekem pauszolta, csak annyit mondtam:

— Jaj, Nagysád, hát még nem tudja, hogy „huuczut a német?

Mikor elindultunk Gyulafehérvárról, úgy tele volt minden szakasz a kocskiban, hogy sehova leülni nem lehetett. Négyen maradtunk állva. Én, Lukács barátom és két kollégája. Egy szakaszban mind ifju kollégák voltak s megkértek, hogy mutassuk meg nekik a történelmi nevezetességi helyeket.

— Apropo! Nézd csak, János, — mondom én Lukácsnak — látod ott messze a Maros partján azt a halmot?

— Igen.

— Na, hívd ki a kollégákat s magyarázd nekik, hogy itt esett el Kemény Simon, tartsd szóval, amíg mi észrevétlenül beülnék.

Ugy is történt. Amíg Lukács magyarázta nekik, hogy itt állott Kemény Simon, alább a törökök, a hegyek közt Hunyadi, addig mi hamarosan befészkeltek magunkat az ő helyökbe, azonban Lukács künmarad, ha egyik meg nem kérdi:

— Mikor is volt az a csata?

— Azt nem tudom; megyek, megkérdem Szabó Gyulától.

Azzal beszaladt és ő is leült. A kün rekedt kollégák talán még most is találgatják: mikor is volt az az utközet?

Ily kedélyes tréfákkal üztük el a hosszas ut fásztó unalmait. Haza érkezünk rendre-rendre baj nélkül. Sokat láttunk, tapasztaltunk és tanultunk. Mégis csak jó volt az a kis ijesztés, mert legalább impónáló számban jelentünk meg, ami egy olyan exponált helyen mégis csak ponderál.

